

PÕLLUMAJANDUS- JA TOIDUAMET

Söödaarvestuse pidamine maheloomakasvatuses

Mariliis Ivask
Põllumajandus-ja Toiduamet / peaspetsialist
19.05.2021

Mahepõllumajanduslik loomakasvatus

	Üleminekuaja läbinud loomade arv seisuga 31.12.2019	Üleminekuaja läbinud loomade arv seisuga 31.12.2020	Muutus
Veised	43777	45713	4%
sh lüpsilehmad	1810	1809	0%
sh ammlehmad	17382	18055	4%
Lambad	32504	29901	-8%
Kitsed	1377	814	-41%
Hobused	1612	1436	-11%
Kodulinnud	36626	47491	30%
sh munakanad	31071	40032	29%
Sead	683	778	14%

Nõude alus	1.1 Taimtoiduliste loomade söötmine – veised, hobuslased, lambad, kitsed (EÜ) 834/2007 Artikkel 14 lõige d) ii); (EÜ) 889/2008 Artikkel 19 lõige 1, Artikkel 20 lõige 2, Artikkel 21,
Nõue	<p>Taimtoidulisi loomi söödetakse 100% mahepõllumajanduslikult toodetud söödaga.</p> <p>Vähemalt 60% söödast peab pärinema samast tootmisüksusest või olema toodetud teiste sama piirkonna maheettevõtetega. (Sama piirkond tähendab Eesti)</p> <p><u>Üleminekuaja sööda kasutamine:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Oma ettevõttes mahepõllumajandusliku taimekasvatuse üleminekuaja teisel aastal toodetud sööt võib moodustada 100% loomade söödaratsiooni kuivainest. ➤ Kui üleminekuaja teisel aastal toodetud sööt on pärit teisest ettevõttest, siis keskmiselt kuni 30% loomade söödaratsiooni kuivainest. ➤ Mahepõllumajandusliku taimekasvatuse üleminekuaja esimese aasta oma ettevõtte püsikarjamaadelt ja mitmeaastaste söödataimedega või valgurikaste taimedega maatükkidelt saadud saagist või seal karjatamisest võib pärineda kuni 20% loomade söödaratsiooni kuivainest.

Nõude alus	1.1 Taimtoiduliste loomade söötmine – veised, hobuslased, lambad, kitsed
Nõue	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Kogu ettevõtte üheaegse ülemineku puhul (looma- ja taimekasvatus) peab üleminekuaja jooksul loomi söötma põhiliselt oma ettevõtte söödaga (vähemalt 50%). <p>Taimtoiduliste söötmine põhineb karjamaade maksimaalsel kasutamisel. Taimtoidulisi loomi tuleb sööta rohumaadelt saadava söödaga võimalikult suurel määral, vähemalt 60% päevase söödaratsiooni kuivainekogusest peab moodustama koresööt, haljassööt või silo. Piimakarja puhul võib lüpsiperioodi alguses vähendada kõnealust määra 50%ni kolmeks kuuks.</p>

Nõude alus	1.1 Taimtoiduliste loomade söötmine – veised, hobuslased, lambad, kitsed
Mida kontrollitakse	Tehakse arvutused ettevõttes kasutatud ja sisseostetud söötade kohta kuivaines. Tehakse arvutused ettevõttes kasutatud rohusöötade kohta kuivaines. Võrreldakse rohusöötade osatähtsust kogu söödaratsioonis. Tunnustatava ettevõtte puhul tehakse arvestused taotluse esitamise päevast kuni kontrollimise päevani. Tunnustatud ettevõtte puhul tehakse arvestused kasutatud sööda kohta viimasest kontrollimisest arvates.
Selgitus	Sama piirkond tähendab Eesti Vabariiki. Kui ettevõttes on samal aastal juurde tulnud rohumaid, mis on esimese aasta üleminekuajal, siis võib 20% ulatuses kasutada sealt pärit karjamaasööta. Samuti võib kasutada proteiinirikaste taimede, nagu raps, rüps, hernes, lupiin vm üleminekuaja esimese aasta põldudelt saadud saaki.

Erand katastroofi olukorras

(EÜ) 889/2008 Artikkel 47 punkt c

- PTA võib üksiktootjale anda **nõusoleku** kasutada mittemahepõllumajanduslikku sööta piiratud ajavahemikus ja konkreetses piirkonnas loomasööda kao või piirangute kehtestamise korral eelkõige erandlike ilmastikutingimuste, nakkushaiguste puhangu, mürgiste ainetega saastumise või tulekahjude tõttu.

Nõude alus	1.2 Vasikate ja varssade söötmine (EÜ) 889/2008 Artikkel 20 lõige 1
Nõue	Vasikaid ja varssu peab vähemalt 3 kuud söötma naturaalse täispiimaga, eelistades emapiima.
Mida kontrollitakse	Kontrollitakse vasikatele ja varssadele kulunud piimasöötade koguseid. Mahe täispiimaasendajate kasutamisel kontrollitakse koostist ja saatedokumente.
Selgitus	Söötmise all naturaalse täispiimaga mõistetakse otse söömist emalt või ammelehmalt ning ema või muu mahelehma piima või mahe täispiimaasendajast valmistatud piima jootmist (soovitavalt lutiga) ämbrist. Mahe täispiimaasendaja ei tohi sisaldada taimseid rasvu ega muid lisandeid.

Nõude alus	1.3 Lamba- ja kitsetallede söötmine (EÜ) 889/2008 Artikkel 20 lõige 1
Nõue	Lamba- ja kitsetallesid peab vähemalt 45 päeva söötma naturaalse täispiimaga, eelistades emapiima.
Mida kontrollitakse	Kontrollitakse visuaalselt tallede pidamist koos emaga, tallede võõrutamise aegu võrreldakse sünni kuupäevadega. Mahe täispiimaasendajate kasutamisel kontrollitakse koostist ja saatedokumente.
Selgitus	Kasutada võib ka mahe täispiimaasendajat, mis ei tohi sisaldada taimseid rasvu ega muid lisandeid.

Nõude alus	2. Mittemahepõllumajanduslikud vürtsid, maitsetaimed ja melass (EÜ) 889/2008 Artikkel 22 punkt b)
Nõue	Mahepõllumajanduslike loomade söötmiseks võib kasutada mittemahepõllumajanduslikke vürtse, maitsetaimi ja melassi tingimusel, et: <ul style="list-style-type: none"> - mahepõllumajanduslik vorm ei ole kättesaadav, - need on toodetud või valmistatud ilma keemiliste lahustiteta, - nende kasutamine on piiratud 1%-ga söödaratsioonist, mis on arvatud igal aastal põllumajandusest pärinevas söödas sisalduva kuivaine osakaaluna.
Mida kontrollitakse	Kasutamisel kontrollitakse koostist ja saatedokumente. Tehakse arvutused ettevõttes kasutatud vürtside, maitsetaimede või melassi kohta kuivaines.
Selgitus	Sageli on nt melass mineraalsöötade koostisosa. Tuleb veenduda, et melassi ei oleks keemiliselt töödeldud (nt vääveldioksiidiga)

Nõude alus	3. Mineraalse päritoluga söödad ja mikroelemendid (EÜ) 889/2008 Artikkel 22 punkt d), V lisa, Artikkel 22 punkt g), lisa VI punkt 3 alapunkt b)
Nõue	Mineraalsöödad on lubatud kasutada vastavalt lubatud söötade ja mikroelementide nimekirjale.
Mida kontrollitakse	Jälgitakse, milliseid mineraalsöötasid ettevõttes kasutatakse. Kontrollitakse ostudokumente ja pakenditel kirjeldatud koostist. Mineraalse päritoluga sööd materjalid ja loomasöödas kasutatavad söödalisandid – V ja VI lisa. Sageli sisaldavad mineraalsööda valmissegud mahepõllumajanduses mittelubatud aineid või taimset sideainet. Seetõttu tuleb väga täpselt uurida mineraalsööda koostist ja vajadusel konsulteerida PTAg.
Selgitus	Abiks võib olla PTA kodulehel Eestis saadaolevate sööd materjalide nimekiri.

Nõude alus	4. Söödalisandid ja silo valmistamisel kasutatavad ained (EÜ) 889/2008 Artikkel 22 punkt g), VI lisa
Nõue	Söödalisanditena on lubatud kasutada VI lisas loetletud söödalisandid. Silokonservantidena on lubatud kasutada VI lisas loetletud aineid.
Mida kontrollitakse	Kontrollitakse, milliseid söödaliseid kasutatakse. Kontrollitakse ostudokumente ja pakenditel kirjeldatud koostist.
Selgitus	Nt silos on lubatud tehnoloogilised lisandid: sipelghape, naatriumformiaat, äädikhape, propioonhape. Silokonservantidena on lubatud ensüümid ja mikroorganismid üksnes juhul, kui ilmastikutingimused ei võimalda saavutada vajalikku käärimist. Vt lubatud ainete nimekirja VI lisa.

Mineraalsööt

- Abiks võib olla PTA kodulehel Eestis saadaolevate söödamaterjalide nimekiri. Nimekiri mineraalidest ja söödaliseidest, mida võib mahepõllumajanduslike loomade söötmiseks kasutada, leiab PTA kodulehelt <https://pta.agri.ee/pollumehele-ja-maaomanikule/mahepõllumajandus/loomakasvatus#mineraalsdad-ja-s>
- Mahetootmisse sobilikke mineraale ja söödaliseid leiab ka üleeuroopalisest mahepõllumajanduse nõuetele vastavate sisendite andmebaasist, FiBL andmebaas <https://www.inputs.eu/input-search.html>

Nõude alus	5. Vesi (EÜ) 834/2007 Artikkel 14 lõige 1 punkt b alapunkt ii
Nõue	Vesi peab olema loomadele kergesti kättesaadav, füsioloogilised ja etoloogilised vajadused peavad olema rahuldatud.
Mida kontrollitakse	Kontrollitakse joogivee olemasolu ja kättesaadavust loomadele nii loomakasvatushoones kui ka karjamaal. Kontrollitakse jootmiseks kasutatava inventari puhtust.

Nõude alus	10. Arvestuse pidamine loomade söötmisel (EÜ) 889/2008 Artikkel 66, Artikkel 76 punkt d; MtM § 9
Nõue	Arvestust tuleb pidada: - ettevõttesse toodud sööda koguse, toomise päeva, tootmiskoha, tootja ja turustaja, - ettevõttes toodetud sööda koguse ja tootmise aja ning nende kasutamise kohta. Arvestust peab pidama paberandjal või elektroonselt.
Mida kontrollitakse	Kontrollitakse ettevõttesse toodud söötade saatedokumente. Ettevõttes toodetud söötade koguseid kontrollitakse pisteliselt põlluraamatu järgi. Kontrollitakse ka söötade kasutamist loomaliikide kaupa. Tunnustatava ettevõtte kontrollimisel tehakse söötade kasutamise kohta arvestused taotluse esitamise päevast alates. Tunnustatud ettevõttes kontrollitakse söötade kasutamist viimasest kontrollimisest arvates.
Selgitus	Söötade arvestusel võib kasutada PTA soovituslikku vormi.

Abitabel – Ettevõtte hinnanguline söödavajadus kuivaines aastas

	B	C	D	E	F	G	H	I
1	Ettevõtte nimi:							
2	Arvestuse pidamise periood (aastad): NI 2021/2022							
3								
4	Ettevõtte hinnanguline söödavajadus kuivaines aastas karjatamisperioodi algusest alates 15. mai kuni järgmise aasta 14. maini							
5								
6					Söödavajadus, kuivaine kg			
7	Loomarihm	Loomade arv	Karjatamis- perioodi pikkus, päeva	Ühe looma kohta päevas	Loomarihma kohta päevas	Loomarihma kohta aastas	Loomarihma kohta karjatamis- perioodil	Loomarihma kohta väljaspool karjatamisperioodi
14	Vasikas 0 - 6 kuud			2	0	0	0	0
15	Lihaveise ammilohm (500 kg)			15	0	0	0	0
16	(600 kg)			18	0	0	0	0
17	(800 kg)			24	0	0	0	0
18	Lihaveise tõupull			21	0	0	0	0
19	Lihaveis üle 2 aasta			12	0	0	0	0
20	Lihaveis 6 - 24 kuud			7,5	0	0	0	0
21	Lihaveis 0 - 6 kuud			2	0	0	0	0
28	Lammis üle 12 kuu			3,8	0	0	0	0
29	Lammis 6 - 12 kuud			1,5	0	0	0	0
30	Lammis 0 - 6 kuud			0,75	0	0	0	0
31	Kits üle 12 kuu			1,8	0	0	0	0
32	Kits 6 - 12 kuud			1,5	0	0	0	0
33	Kits 0 - 6 kuud			0,75	0	0	0	0
34	Hobune			12,5	0	0	0	0
35	Vares 0 - 6 kuud			2	0	0	0	0
44	SÖÖDAVAJADUS KOKKU				0	0	0	0
46	ENDA TOODETUD SÖÖDA KOGUS, KUIVAINE KG				0			0
47	OSTUSÖÖDA VAJADUS, KUIVAINE KG							0
48								
49	Soovituslik minimaalne karjamaa vajadus kultuurrohumaadel, HA							0
50	Soovituslik minimaalne karjamaa vajadus looduslikul rohumaal, HA							0
52	Söödad	Enda toodetud sööda kogus, kg	Enda toodetud sööda kogus, kuivaine kg					
53	Märksilio (KA 25%)		0					
54	Kuivsilio (KA 50%)		0					
55	Heisli (KA 80%)		0					
56	Teraviljapõhk (KA 80%)		0					
57	Teravili (KA 90%)		0					
58	Kartul (KA 20%)		0					
59	Söödajuurviljad (KA 15%)		0					
60	Kokku	x	0					

PÕLLUMAJANDUS- JA TOIDUAMET

Aitäh!

mariliis.ivask@pta.agri.ee